

GLOBAL KIRIZIN TÜRKiYEYE ETKİLERİ

Mehmet Atilla SÖĞÜT

1999 OCAK

ANKARA

1. Global krizin Türkiye'deki küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde ne gibi etkileri oldu ?.

Bir dönemde hızlı büyüme ve yüksek ihracat rakamlarını gerçekleştiren Asya Kaplanları diye nitelendirilen Güney ve Uzak Doğu Asya ülkelerinde başlayan ve etkisini Latin Amerika'dan ,Avrupa ya kadar geniş bir alanda gösteren “ Global krizin” en çarpıcı etkileri Rusya da görüldü. Ancak karşı karşıya bulunduğumuz “Global Krizin “ karakteristiğinin Finans kesiminde bankacılık sistemini derinden sarsan ve ağırlıklı geri dönmeyen kredilerin yol açtığı zincirleme iflaslar ve Borsa sistemindeki çöküşler ile ortaya çıkması ,bu ülkelerin birbirleri ile ilgili yoğun ticari ilişki ve yatırımlarını etkiledi. Krizin zincirleme etkilerini daha da şiddetlendiren bu durum,dünya çapında ekonomik durgunluk ve ulusal ekonomilerde daralmaya yol açmaktadır .Bu durumun ülkemiz üzerindeki en temel etkileri de Pazar ve taze para bulmaktaki zorluklar ile kendini gösteriyor.

Gerek ihracat gerekse de yeni yatırımlar da önemli bir rol oynamaya başlayan Küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin bu krizden etkilenmemesini beklemek aşırı iyimserlik olur ;

Bu etkinin bir yönü finans maliyetlerindeki aşırı yükseklikle ortaya çıkmaktadır. Enflasyonun % 60 - 70 'lerde gerçekleştiği dönemde devletin % 150 lerle kaynak topladığı ,kredi faizlerinin de bu durum çerçevesinde belirlendiği bir ortamda KOBİ lerin yeni yatırım veya işletme sermayesi ihtiyaçlarının bankacılık sistemi içerisinde karşılanabilmesi ve böylesine yüksek reel faiz oranları ile üretim yapabilmek KOBİ ler için mümkün gözükmemektedir .

Global krizin ilk döneminde ulusal paralarında hatırı sayılır devalüasyonlar gerçekleştiren ve krizden kurtuluş için “ne pahasına olursa olsun ihracat” stratejisi ile hareket eden Asya ülkelerinin , KOBİ lerimizin geçmiş dönemde ürünleri ve uygun fiyatları ile yerleştikleri pazarlarda yoğun rekabet içinde oldukları bir gerçektir. KOBİ ler açısından öncelikli Pazar haline gelen Rusya nın alım gücündeki büyük düşüş de bu etkiyi belirgin şekilde arttırmaktadır.

2. Global krizin etkilerini Türkiye için sektör bazında değerlendirir misiniz ? 1999 yılında hangi sektörler krizden daha fazla etkilenecek?

, Böylesine hızlı gelişen bir kriz ortamında , dünya piyasalarında alınan anlık kararlar ile hareket edildiği göz önüne alınırsa , ülkemizde gerek üretim gerekse de ihracat değerlerinin , ancak üç veya altı aylık sürelerle takip edilebildiği bir ortamda kesin verilere dayalı bir tahminde bulunarak Krizin etkilerinin sektörel bazda değerlendirilmesi , pek de kolay bir konu değil.

Bu konuda yapılan araştırmalardan görüldüğü kadarı ile , Deri işleme ve ayakkabı sektörü, Giyim eşyası , Otomotiv sanayi ve yan sanayi sektörleri finansman dar boğazından aşırı etkilenmeye başladıklarını belirtmektedirler. Ancak bu şikayet tüm sektörlerde belirgin şekilde yakın oranlarda görülmektedir.

3. Hükümetin krize karşı alması gereken önlemler nelerdir? Sizce seçim sonrasında ortaya çıkacak olan hükümet bu önlemleri uygulayabilecekmi?

Ekonominin , bu krizden etkilenmesini en aza indirebilmek ve KOBİ lerin global krizi en az hasarla atlatabilmesini sağlamak , Hükümetin önümüzdeki dönemde uygulayacağı politikalarla yakın ilişkili olacaktır . Bu amaçla ;

- Bütçe açıklarının azaltıldığı , kamunun kaynak sağlama maliyetinin katlanılabilir rakamlara vardığı ekonomik ortamın hedeflenmesi ve bu amaçla yapısal değişimin sağlanabilmesi öncelikli hedef olmalıdır. Ancak böylesine önemli fedakarlıklar gerektirecek ve toplumun tüm kesimlerinin ortak kararları ile kabul görebilecek yeniden yapılanmanın oluşması için Güçlü ve sürekli siyasi iktidarlara ihtiyaç olduğu da bir gerçektir. Bu açıdan önümüzde bir şansın olduğu ve seçim sonucunda oluşacak güçlü bir siyasi iktidarın öncelikle bu konu üzerinde yoğunlaşması gerekeceği açıktır. Bu durumun sağlanabilmesi de seçmenin tercihinin bu bilinçle yapmasına bağlıdır.
- Ülke sanayinin yeniden yapılanması da acil ihtiyaç göstermektedir, Geleneksel sanayi dallarımızda ,ucuz iş gücü ne dayalı oluşmuş rekabet üstünlüğümüzün , bizden çok daha ucuz işgücüne sahip ülkelerin aynı pazarlarda rekabete başlamaları ile nasıl zorlandığı açıkça görülmüştür . Katma değeri yüksek teknoloji yoğun ürünlerle rekabet üstünlüğü oluşturamazsak, Uluslar arası pazarlara Markalı ürünlerle çıkamazsak, İleri malzemeler , Bilgisayar ve yazılım, Elektronik, Otomasyon Savunma sanayi gibi sektörlerde sıçrama yaparak bu sektörlerdeki sonuçları yeni ve kaliteli ürünlere dönüştüremezsek , durum onu gösteriyor ki şu andaki ürün yelpazemizle , uluslar arası pazarlarda rekabet üstünlüğünü kazanabilmemiz, ihracatımızı katlayarak arttırabilmemiz pek kolay olmayacaktır.

- Kısa dönemde ;
 - Sanayimizin bel kemiğini oluşturan Küçük ve orta ölçekli işletmelerin krizden en az düzeyde etkilenmesi için özel destekleme programları oluşturulması gerekir. Bu amaçla ,teknolojik seviyenin yükseltilmesi, kalitenin geliştirilmesi, uluslararası pazarlarda ürünlerin tutundurulabilmesi için KOSGEB tarafından yürütülen destek programlarının ihtiyacı olan kaynakların öncelikle tahsis edilebilmesinin sağlanması ,
 - Bankaların Küçük ve orta ölçekli işletmelere kredi sağlanmasında öncelik vermeleri , kaynak maliyetinin minimize edilebilmesi ve sıkıntıya girebilecek işletmelere bankaların uzun vadeli ve yapıcı yaklaşımlar içinde olmaları ,
 - İthalatı teşvik eden , ihracat ta rekabet şansını azaltan döviz politikalarının gözden geçirilmesi, KOBİ lerin ihracatta rekabet şansı olan sektörlerde karşılaştıkları , tarife dışı önlemler konusunda yakın izlemeye bulunularak , bu ülkelere benzer sistemlerle mukabele edilebilmesinin sağlanması.
 - Enerji fiyatlarının uluslar arası düzeyde belirlenmesi ve ,rekabet üstünlüğü sağlayacak destekleme sistemlerinin oluşturulması.
- Gereklidir.

4. Türkiye 'deki KOBİ işletmelerinin kriz karşısında almaları gerekli önlemler nelerdir?

Her şeyden önce ,şurası unutulmamalıdır ki ,Ülkemiz sanayicilerinin henüz gerçek anlamda krizi omuzlarında hissetmedikleri ,bir gerçektir,Henüz “ **Çin de kanat çırparak dalgalar oluşturacak kelebeğin , Amerika da yol açacağı fırtına** “ gerçekleşmedi , diğer bir deyimle hiç kimsenin gündeme gelmesini istemediği Global krizin asıl çarpıcı boyutunu oluşturabilecek ve muhtemelen Çin den başlayacak büyük çöküntünün , 1999 da söz konusu olması , tüm işletmeleri ve de öncelikle KOBİ leri etkileyebilir. Böylesi bir durumda , ucuz işgücü maliyetine dayalı sanayi yapılarının pek bir anlamı da kalmayacaktır. Bundan dolayı , KOBİ lerin yüksek kalitede , teknoloji yoğun ürünler imal edecek , esnek üretim yapılarına sahip , işletmelerle uluslar arası pazarlarda rekabet edebilmeleri gerekir. Krize karşı; Her alanda örgütlenmiş,uluslararası pazarları yakından takip eden, dünyayı kendine pazar olarak gören ,sağlam ekonomik yapıdaki ülkelerde ortak yatırımlar gerçekleştirecek , girişimcilerimizin, işletmelerinin sağlam finansal yapılar içinde olabilmeleri gereklidir.

Ürünlerde Ar-Ge boyutunun sağlanması , firmaların Markalarını ön plana çıkarabilecek ,pazarlama politikalarına özel önem vermeleri, Bir araya gelerek rekabet öncesi Ar-Ge den ortak pazarlama ve dağıtım ağlarının oluşturulmasına kadar , tüm alanlarda yakın işbirliği içinde hareket edebilmeleri ve en önemlisi de , Finans kaynaklarına ulaşabilmelerini sağlayacak örgütlenmeleri gerçekleştirebilmeleri , önümüzdeki dönemde KOBİ lerin ve onların üst örgütlerinin temel hedefleri olmalıdır.